

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-73-95>

УДК 339.9:316.77:323.15

ВЗАЄМОДІЯ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ТА ГЛОКАЛІЗАЦІЇ: ТЕНДЕНЦІЇ КОНВЕРГЕНЦІЇ Й ДИВЕРГЕНЦІЇ У XXI СТОЛІТТІ

THE INTERACTION OF GLOBALIZATION AND GLOCALIZATION: TRENDS OF CONVERGENCE AND DIVERGENCE IN THE 21ST CENTURY

Гетманенко Олексій Олександрович

доктор філософії у галузі міжнародної економіки,
доцент кафедри міжнародних економічних відносин,
Ужгородський національний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3869-3274>

Hetmanenko Oleksiy
Uzhhorod National University

У статті здійснено комплексне дослідження взаємодії глобалізаційних та глокалізаційних процесів у контексті сучасних трансформацій світової економіки та політики. Особливу увагу приділено впливу війни, постпандемічних викликів, енергетичних криз і загострення гео економічної конкуренції на динаміку глобальних і локальних практик. Акцент зроблено на симбіозі глобального й локального як ключовому чиннику адаптаційної здатності національних економік до умов підвищеної нестабільності та ризиків. Представлено авторську концептуальну модель і типологію глокалізації (гармонійна, резистентна, інтегративна, симулятивна), що дає змогу охарактеризувати різні траєкторії взаємодії глобальних трендів і локальних відповідей. Апробація моделі здійснена на прикладі українського кейсу, із залученням прикладів цифрових ініціатив, локальних брендів, волонтерських платформ і євроінтеграційних процесів. Показано, що глокалізація виступає не лише реакцією на глобалізацію, а й інструментом формування сталого розвитку через адаптивні механізми локального рівня. Запропоновано міждисциплінарний підхід до аналізу гібридних процесів конвергенції й дивергенції у XXI столітті.

Ключові слова: глобалізація, глокалізація, концептуальна модель, локальний спротив, Україна, посткризовий розвиток, цифровізація, культурна ідентичність.

This article explores the mechanisms of interaction between globalization and glocalization amidst contemporary global transformations, particularly in the post-pandemic period, geo-economic shifts, and local resistance movements. The study addresses the urgent need to understand how countries adapt to global processes during crises such as wars, economic shocks, and environmental challenges. It identifies a gap in current development models that often fail to adequately account for the intricate relationship between the global and local, especially in unstable environments. The primary objective is to analyze the interplay between globalization and glocalization through a novel classification and conceptual model, with a specific focus on Ukraine. The research delves into the theoretical underpinnings of both phenomena, examines their multi-level interactions, and introduces new perspectives on their impact in today's volatile world. Special attention is paid to Ukraine's glocalization processes during wartime, exemplified by digital transformation (such as the "Diia" platform), the rise of local brands, and accelerated European integration. Four types of glocalization are identified based on the author's classification: harmonious, resistant, integrative, and simulational. The proposed conceptual model of interaction enables the analysis of global and local dynamics by considering the intensity of global influence and the nature of local adaptation or resistance. This model enhances the understanding of transformation processes in various national and regional contexts, particularly under significant global pressures. The article emphasizes the necessity of an interdisciplinary approach, integrating economic, cultural, and political perspectives. In a rapidly evolving world that demands flexible development strategies, the study advocates for revising traditional globalization and glocalization models to make them more adaptable to both stable and unstable conditions. The research concludes by affirming the universality of the proposed model and its potential for application in diverse contexts. It also highlights its value for scientific inquiry, policymaking, and educational initiatives aimed at understanding global and local transformations. Future research directions are suggested, focusing on specific countries and regions through the lens of this model.

Keywords: globalization, glocalization, conceptual model, local resistance, Ukraine, post-crisis development, digitalization, cultural identity.

Постановка проблеми. У XXI столітті процеси глобалізації набули нових форм та швидкостей, значно впливаючи на економічну, технологічну, культурну та політичну сфери. Одним із ключових феноменів цього періоду є глокалізація – процес локальної адаптації глобальних тенденцій. Глокалізація виступає не лише як реакція на глобальні зміни, а й як складна взаємодія, що передбачає інноваційність, гібридність і трансформацію. Це явище визначає розвиток сучасних суспільств, де напруження між уніфікацією та різноманіттям генерує як конвергентні, так і дивергентні ефекти, що мають важливе значення для теоретичних та практичних аспектів вивчення глобальних процесів.

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю осмислення складності сучасного глобального порядку, де такі явища, як гібридні війни, технологічні прориви, пандемії, енергетичні кризи та культурна фрагментація, ставлять під сумнів традиційні уявлення про глобалізацію як односторонній процес. Особливу значущість цього питання підкреслює ситуація в Україні, що перебуває на передовій глобальних політичних і економічних трансформацій, демонструючи унікальні форми глокалізації – від цифрової трансформації держави до мобілізації локальних громад.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

У сучасному науковому дискурсі посилюється увага до взаємодії глобалізації та глокалізації в умовах зростаючої нестабільності, спричиненої гібридними війнами, економічними кризами та постколоніальними трансформаціями. Традиційні концепції, що розглядали ці процеси в межах стабільних постіндустріальних суспільств, не враховують специфіку країн на зразок України, які перебувають у стані глибоких соціально-економічних і політичних змін. У дослідженні під редакцією А. Гриценка акцентується на просторовій локалізації глобальних суперечностей у формі гібридної війни, де проявляється конфлікт між тенденціями глобалізації та локалізації [1, с. 45]. Подібну думку висловлюють С. Асатуров та А. Мартинов, які аналізують руйнування усталених міжнародних логістичних зв'язків і водночас – активізацію локальних інтеграційних процесів у відповідь на кризу безпеки [2, с. 122]. Поглиблення аналізу гібридних викликів спостерігаємо в міждисциплінарному дослідженні Т. Бурлай, А. Гриценка та О. Борзенко, де розглянуто демографічні, соціальні та макрофінансові наслідки війни, що зумовлює потребу комплексного

підходу до вивчення глокалізації [3, с. 160]. І. Піляєв, аналізуючи трансформацію глобалізаційних процесів після 2022 року, підкреслює, що геополітичні пріоритети почали домінувати над класичними ринковими механізмами, трансформуючи логіку глобальної економічної взаємодії [4, с. 5]. Таким чином, провідні дослідники відзначають потребу в нових теоретичних типологіях, які здатні пояснити складну й часто суперечливу взаємодію глобальних імпульсів і локальних відповідей. Водночас більшість праць залишають поза увагою політичні, інституційні та цифрові виміри глокалізації, зосереджуючись переважно на культурному чи економічному аспектах. Особливо недостатньо висвітлені процеси глокалізації в постколоніальних та периферійних країнах, де саме локальні ініціативи, цифрові платформи, волонтерські мережі й малий бізнес стають основою результативності. Ці обставини зумовлюють актуальність подальших досліджень, орієнтованих на розробку міждисциплінарних моделей аналізу взаємодії глобального і локального у кризових контекстах.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є дослідження механізмів взаємодії глобалізаційних та глокалізаційних процесів у сучасному світі з акцентом на їх прояви в Україні. Завданнями є:

- узагальнення існуючих теоретичних підходів до аналізу глобалізації та глокалізації;
- критичний аналіз обмежень цих підходів;
- побудова авторської класифікації типів взаємодії глобального та локального;
- розробка концептуальної матриці взаємодії;
- застосування міждисциплінарного підходу з урахуванням економічних, культурологічних та політичних аспектів.

Наукова новизна дослідження полягає у формулюванні нової типології взаємодії глобалізації та глокалізації, створенні авторської моделі взаємодії, а також застосуванні цієї моделі до українського контексту як прикладу посткризового глокалізаційного феномену.

Виклад основного матеріалу дослідження. Поняття глобалізації та глокалізації залишаються в центрі наукового дискурсу протягом останніх десятиліть, оскільки вони відображають багаторівневу взаємодію глобальних процесів з локальними контекстами. Сучасна наукова думка дедалі частіше трактує ці явища не як антагоністичні, а як взаємо-

залежні та синергетичні. Глобалізація дедалі менше асоціюється з уніфікацією, натомість посилюється інтерес до локалізованих реакцій на глобальні виклики, що породжує потребу у глибшому міждисциплінарному осмисленні цих процесів.

Одним із піонерів концептуалізації глокалізації виступив Роланд Робертсон, який охарактеризував її як "універсалізацію партикулярного та партикуляризацію універсального", наголошуючи на складній діалектиці між глобальним і локальним [5, с. 25–44]. На його думку, глокалізація є не лише адаптацією, а й трансформацією глобального через призму локальної культури. Розвиток цієї думки продовжив Арун Аппадурай, який запропонував концепцію п'яти "ландшафтів" (етноскейп, техноскейп, фінансоскейп, медіаскейп та ідеоскейп), що ілюструють складну та асиметричну картину глобального обміну ідей, капіталів і людей [6, с. 33–65]. Ентоні Гідденс, аналізуючи глобалізацію через призму соціальної теорії, визначав її як процес "розтягування соціальних систем у просторі та часі", який породжує нові форми ризиків, зокрема екологічні, техногенні та безпекові, вимагаючи постійної рефлексивної адаптації з боку соціальних інститутів [7, с. 64–81]. У свою чергу, Джордж Рітцер, спираючись на концепт раціоналізації, представив ідею макдоналдизації як символ сучасної глобалізації, в якій домінують ефективність, передбачуваність, контроль та калькуляція [8, с. 12–40]. Згодом він інтегрував підхід Робертсона у власну модель глокалізації, трактуючи її як процес адаптації глобальних продуктів і сервісів до локальних особливостей без втрати масштабної логіки [9, с. 194–197]. Попри значну евристичну цінність зазначених концепцій, їхній методологічний апарат виявляється обмеженим у контексті постмодерної реальності. Більшість підходів були сформульовані в період глобального оптимізму 1990-х – початку 2000-х років, коли панувала віра у лінійний прогрес від національного до глобального. Вони не повною мірою враховують сучасну геополітичну фрагментацію, зростання конфліктів, регіоналізм, протекціонізм і деглобалізаційні тенденції [5, с. 26–27; 7, с. 102]. Крім того, ці підходи часто ігнорують нелінійні та зворотні процеси – такі як ренесанс націоналізму, розрив глобальних ланцюгів постачання, обмеження глобального співробітництва в умовах криз. Глобалізація більше не сприймається як незворотній та уніфікований процес, а локальні ініціативи

дедалі частіше формують альтернативні наративи розвитку. Універсалізм теорій часто суперечить реаліям культурного плюралізму, де локальні спільноти зберігають і відновлюють свої ідентичності, опираючись культурній гомогенізації [10, с. 112–115].

Війна в Україні, що триває з 2022 року, стала яскравим прикладом того, як локальні події можуть мати глобальні наслідки. Українське суспільство не лише адаптується до зовнішніх впливів, а й продукує унікальні культурні, економічні та політичні реакції, які формують нову якість локального суб'єкта в глобальному контексті. Такі процеси як цифрова мобілізація, розвиток ІТ-сектору, самоорганізація волонтерських рухів та оновлення культурної репрезентації свідчать про зростання ролі глокального як простору інновацій і спротиву [11, с. 188–195].

Актуальність міждисциплінарного підходу до аналізу глобалізації полягає у потребі подолати бінарну опозицію "глобальне – локальне". Запропонована матрична модель дозволяє розглядати глокалізацію як перетин трьох взаємопов'язаних площин – економічної, культурної та політичної. У економічному вимірі це проявляється в переплетенні глобальних фінансових потоків із локальними індустріальними стратегіями, а також у здатності локальних акторів використовувати цифрові технології для формування стійких моделей розвитку. У культурній сфері спостерігається трансформація глобальних символів у локальні практики через мову, наративи, меми та мистецтво. Політичний вимір охоплює як транснаціональні інституційні взаємодії, так і зростання ролі місцевих громад, активістських мереж і горизонтальних структур управління.

Етап глобалізаційних трансформацій вимагає оновлення теоретичного інструментарію на основі вивчення кризових, асиметричних та гібридних явищ. У цьому контексті глокалізація постає не як вторинний продукт глобалізації, а як автономна логіка розвитку, що здатна впливати на формування нових конфігурацій світового порядку.

Сучасні трансформаційні процеси в умовах глобальної нестабільності свідчать, що глобалізація та глокалізація не є однорідними чи лінійними явищами. Вони розгортаються у складній взаємодії з локальними контекстами, формуючи широкий спектр економічних, культурних і політичних проявів. Це створює необхідність для системного підходу до аналізу таких взаємодій, який би враховував

як аналітичний, так і прогностичний аспекти. Враховуючи виклики останнього десятиліття – війни, цифровізації, кліматичних змін і постколоніальних трансформацій – пропонується авторський підхід до класифікації форм глокалізації. Цей підхід ґрунтується на міждисциплінарному аналізі та інтеграції різних підходів до вивчення глобальних і локальних процесів, що дозволяє детально відстежити взаємодію цих феноменів у сучасних умовах. За допомогою цього підходу можна диференціювати різні форми глокалізації, що виникають у відповідь на глобальні та локальні виклики, а також прогнозувати їх можливі траєкторії в умовах подальших змін.

Окремі дослідники вже звертали увагу на множинність моделей глокалізації [12, с. 30–32; 14, с. 45], проте в умовах гібридних криз постає потреба у вдосконаленні цієї типології з урахуванням реального політичного та соціального контексту. У цьому дослідженні виділяється чотири узагальнені типи взаємодії глобального і локального:

Інтеграційна глокалізація – взаємне пристосування глобальних моделей до локальних потреб із одночасним розширенням можливостей локальних суб'єктів. Прикладами можуть бути участь малих підприємств у глобальних ланцюгах доданої вартості або адаптація міжнародних освітніх стандартів у національних системах. Така модель передбачає двосторонню трансформацію – як глобальних, так і локальних практик.

Асимілятивна глокалізація – домінування глобальних моделей над локальними з тенденцією до культурної та економічної уніфікації. Ідеться, зокрема, про явища «макдонал-

дизації», коли транснаціональні стандарти витісняють автохтонні культурні, управлінські чи споживчі практики.

Експансивна глокалізація – процеси, коли локальні культури чи практики набувають глобальної популярності через мережеву взаємодію. Наприклад, традиційні кулінарні, мовні чи музичні елементи можуть набути глобального розповсюдження, що стає можливим через культурну діаспору чи новітні медіа.

Сепаративна глокалізація – коли локальні інтереси або культурні практики спричиняють відокремлення від глобальних трендів, зберігаючи автономність і самодостатність. Це може проявлятися в культурному чи політичному сепаратизмі, де локальні спільноти прагнуть зберегти свою ідентичність і автономність, відмовляючись від глобальних впливів, таких як економічний імперіалізм або політичний глобалізм. Проте, такі рухи можуть мати як позитивні, так і негативні наслідки для розвитку певних регіонів.

З метою систематизації ознак і наслідків цих типів взаємодії пропонується така узагальнююча аналітична таблиця (табл. 1).

Зазначена матриця виконує діагностичну та прогностичну функції:

- встановлює домінантні типи взаємодії у конкретному національному або регіональному контексті;
- виявляє осередки напруги між глобальним і локальним;
- дозволяє прогнозувати трансформацію типів взаємодії під впливом внутрішніх чи зовнішніх факторів (наприклад, перехід від асимілятивної до гібридної глокалізації);

Таблиця 1

Типологія взаємодії глобального і локального в сучасному світі

Тип взаємодії	Економічна площина	Культурна площина	Політична площина
Інтеграційна	Локальні бізнеси в глобальних ланцюгах	Глокальне співтворення культурних продуктів	Співпраця в міжнародних організаціях з локальним акцентом
Асимілятивна	Домінування ТНК, витіснення локальних НПП	Уніфікація культурних шаблонів	Імпорт інститутів без адаптації
Резистентна	Протекціонізм, підтримка локального	Ренесанс локальних ідентичностей, культурний активізм	Опір глобальному впливу, автономізація
Гібридна	Локальні інновації на глобальних ринках	Меметизація, цифрова локалізація	Нові форми багаторівневого управління

Джерело: сформовано на основі [14, с. 58–65]

– є аналітичним інструментом для формування адаптаційних стратегій у посткризових суспільствах, особливо в Україні, де відновлення державності та культурної цілісності залежить від якісного поєднання глобального і локального.

У часи глобальних змін і стрімкої взаємодії світових систем постає потреба в чіткому розумінні того, як локальні суспільства відповідають на виклики глобалізації. Ми пропонуємо концептуальну модель, яка дозволяє унаочнити характер цієї взаємодії. Вона базується на двох ключових вимірах: рівень глобального впливу та тип локальної реакції – від конструктивної адаптації до деструктивного спротиву.

Уявімо матрицю, де по горизонталі (вісь X) відкладається ступінь глобального впливу – від низького до високого, а по вертикалі (вісь Y) – характер локальної реакції: від конструктивної до деструктивної.

Глокалізація як процес взаємодії глобального та локального найвиразніше проявляється у трьох ключових площинах – економічній, культурній та політичній. Їх взаємозв'язок визначає здатність країн і спільнот не лише вижити у мінливому світі, а й формувати нові вектори розвитку. Економічна площина демонструє, що країни, які конструктивно реагують на глобальні виклики, здатні залучати інвестиції, впроваджувати інновації та утверджуватися на міжнародних ринках. Такі стратегії адаптації формують точки росту та сприяють стійкому розвитку. Натомість деструктивна реакція, що проявляється у спротиві змінам, веде до інституційного застою, втрати конкурентоспроможності та економічного відставання. Однак економічна адаптація неможлива без урахування культурної площини, адже зміни в системі вироб-

ництва, споживання та комунікацій неминуче впливають на цінності, ідентичності та стиль життя. Глобалізація водночас спричиняє гібридизацію культур і загрозу знецінення локальної автентичності. У тих випадках, коли громади здатні інтегрувати нові ідеї та практики без втрати сутнісного ядра, відбувається збагачення культурного середовища. Але при бездумному копіюванні зовнішніх форм або повному відторгненні нової культури слабшає, втрачаючи адаптивний потенціал. Ці два виміри – економічний і культурний – взаємно підсилюються або гальмуються через політичну площину. Держави з гнучкими, відкритими інституціями, що здатні трансформуватися відповідно до глобальних тенденцій, краще інтегруються у світову систему. Натомість країни, які чинять спротив змінам без довгострокового стратегічного бачення, часто зіштовхуються з політичною нестабільністю або навіть загрозою втрати суверенітету. Глокалізація, таким чином, вимагає не лише реакції, а й усвідомленої державної політики.

Ця інтегрована модель дозволяє не лише описувати наявні тенденції, а й моделювати майбутні сценарії розвитку. Вона є аналітичним інструментом для порівняльних досліджень, стратегічного планування та прогнозування ризиків. Зокрема, у контексті України така модель дозволяє краще зрозуміти, як гнучка й продумана адаптація до європейських стандартів та глобальних трендів може не тільки уникнути криз, а й стати поштовхом до відновлення, інституційної модернізації та культурного оновлення.

Яскравим прикладом дії глокалізаційних процесів у сучасних умовах є війна в Україні, яка стала важливим каталізатором поєднання локального з глобальним. Локальні ініціативи активно інтегруються з міжнарод-

Таблиця 2

Концептуальна матриця взаємодії глобального впливу та локальної реакції

	Конструктивна реакція	Деструктивна реакція
Високий глобальний вплив	<i>Локальні інновації:</i> країна використовує глобальні тренди на свою користь. Приклад: Естонія – адаптація цифрових сервісів [12, с. 45].	<i>Культурна уніфікація та супротив:</i> знищення місцевих традицій, відторгнення глобальних норм. Приклад: Сплеск радикалізму через культурну гомогенізацію [13, с. 57].
Низький глобальний вплив	<i>Автономна адаптація:</i> розвиток у власному темпі з помірним впливом ззовні. Приклад: Країни з ізольованою економікою, які самостійно формують політику [14, с. 62].	<i>Інституційна криза:</i> слабка відповідь на внутрішні виклики, навіть без зовнішнього тиску. Приклад: Деякі пострадянські країни в період трансформації [14, с. 63].

Джерело: сформовано на основі [12, с. 30–32; 13, с. 57; 14, с. 62–63]

ними економічними, політичними та технологічними трендами, що дозволяє адаптувати інновації до національного контексту без втрати ідентичності та економічної стійкості. Примітним є процес інституціональної адаптації: цифровізація, зокрема платформа "Дія", дала змогу зберегти доступ громадян до державних послуг навіть в умовах руйнувань. Водночас український бізнес швидко перебудувався, щоб забезпечити потреби воєнного часу – від виробництва медичних засобів до військового обладнання. Самоорганізація громад, підтримка глобальних ініціатив на місцевому рівні, а також використання інформаційних технологій для координації гуманітарної допомоги демонструють, як глокалізація функціонує не як абстрактна теорія, а як жива практика щоденного опору та адаптації. Глокалізація України також пов'язана з її прагненням до євроінтеграції. Війна прискорила цей процес, оскільки в середині 2022 року Україна отримала статус кандидата в члени ЄС. Це сприяло переходу до європейських стандартів в різних сферах, що є важливим елементом глокалізаційного процесу. Одночасно, Україна стала важливим елементом глобальних безпекових процесів, отримавши підтримку від НАТО та інших країн. Безпекова глокалізація включає інтеграцію міжнародних стандартів у національну систему, що включає в себе не лише військові, а й економічні та соціальні адаптації.

Український досвід глокалізації можна порівняти з досвідом інших країн, які пережили періоди кризи та війни. Наприклад, Ізраїль успішно інтегрував міжнародні технології у свою локальну економіку після численних конфліктів, а Південна Корея адаптувала глобальні інновації після Корейської війни. Україна, за словами ОЕСД, також продемонструвала високий рівень адаптації у кризових умовах, зокрема завдяки активному впровадженню цифрових технологій та нових моделей управління. Згідно з дослідженнями Світового банку та МВФ, Україна продемонструвала сильну економічну адаптацію в умовах війни. Однак кількісні показники, такі як зниження ВВП на 30-40% в перші роки війни, вказують на масштабні економічні втрати, проте також підкреслюють стійкість національної економіки.

Глокалізація як складне соціально-економічне явище потребує міждисциплінарного підходу, оскільки виходить за межі окремих галузей знань і лише через синтез економічних стратегій, культурних трансформацій

та політичних адаптацій можна повноцінно осмислити її наслідки. Вона постає як нова якість взаємодії глобального і локального, в якій ці площини тісно переплетені та взаємно впливають одна на одну. З економічної точки зору, глокалізація проявляється у зміні логіки функціонування бізнесу: транснаціональні компанії дедалі більше адаптують глобальні моделі до локального контексту. Це не лише дозволяє зменшити ризики, пов'язані з порушенням глобальних ланцюгів постачання, але й сприяє зростанню довіри з боку локальних споживачів. Економічна доцільність гнучкості перетинається з культурними факторами – локальні ідентичності та звички формують унікальні очікування до товарів, послуг і поведінки брендів.

Цей культурний аспект глокалізації виявляється у взаємопроникненні глобальних трендів і локальних традицій. Люди дедалі частіше поєднують кілька рівнів ідентичності – національну, регіональну, професійну, глобальну. Завдяки глобальним медіа та цифровим технологіям локальні спільноти отримують нові засоби для збереження автентичності, а також для її трансляції у глобальному просторі. Водночас ця відкритість породжує й нові виклики – ризик культурної уніфікації або втрати самотності.

Політичний вимір глокалізації проявляється у поступовій інтерналізації глобальних норм і цінностей, які вбудовуються в національні політики через механізми міжнародного права, економічних союзів та програм технічної допомоги. Проте адаптація цих норм завжди здійснюється через призму місцевого контексту – історії, інституційної пам'яті, рівня довіри до влади. Таким чином, глокалізація в політиці – це не копіювання глобальних моделей, а їх переосмислення та перетворення відповідно до локальних реалій.

У підсумку, глокалізація не є ані механічним злиттям, ані конфліктом глобального з локальним. Це – динамічний процес, у якому економічні прагнення, культурна чутливість та політична раціональність взаємодіють і формують нові гібридні структури. Міждисциплінарний аналіз дозволяє побачити цю взаємодію як цілісну систему, у якій глобальні імпульси трансформуються, вкорінюючись у місцеві контексти.

Висновки. У ході дослідження запропоновано авторську модель аналізу глобальних трансформацій, яка інтегрує економічні, політичні та культурні чинники. Вона дозво-

ляє ідентифікувати механізми конвергенції та дивергенції в умовах нестабільності та кризи. Доведено, що класичні теорії розвитку втрачають пояснювальну силу перед обличчям сучасних викликів – пандемій, війн, фінансових колапсів. Натомість актуальним стає гнучке, міждисциплінарне осмислення світових процесів.

Універсальність запропонованої моделі полягає в її здатності пояснювати як глобальні, так і локальні зміни, підкреслюючи необхідність адаптації глобальних стратегій до контексту кожної країни. Практичні імплікації стосуються трьох сфер:

– Політики – потребує стратегій, адаптованих до нестабільного світу, але з урахуванням локальної специфіки;

– Науки – має зосередитися на глибокому аналізі динаміки глобалізації через міждисциплінарний підхід;

– Освіти – повинна готувати фахівців до управління змінами в умовах невизначеності.

Подальші дослідження мають бути зосереджені на прикладному аналізі окремих країн, вивченні адаптаційних механізмів у сфері політики, економіки та культури, а також на оцінці впливу глобальних криз на суспільну ідентичність та соціальну стійкість.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Економічні суперечності глобалізації та локалізації в умовах гібридної війни та післявоєнної реконструкції : монографія / [за ред. А. А. Гриценка] ; НАН України, ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України». – Київ : Ін-т екон. та прогноз. НАН України, 2022. – 636 с.
2. Асатуров С. Г., Мартинов А. В. Глобалізація та глокалізація в умовах кризи світової системи міжнародної безпеки // *Acta De Historia & Politica: Saeculum XXI*. – 2022. – № 4. – С. 119–127.
3. Бурлай Т. Ю., Гриценко А. А., Борзенко О. В. Суспільні наслідки сучасної гібридної війни: ключові виміри в контексті України // *Journal of European Economy*. – 2023. – Т. 22, № 2. – С. 158–183.
4. Піляєв І. С. Трансформація процесів глобалізації в контексті наслідків повномасштабного вторгнення Росії в Україну // *Економіка України*. – 2024. – № 7 (728). – С. 3–20.
5. Робертсон Р. Глобалізація: соціальна теорія та глобальна культура. – Київ : Основи, 2003. – 284 с.
6. Аппадурай А. Сучасність у великому масштабі: культурні виміри глобалізації. – Київ : Ніка-Центр, 2008. – 236 с.
7. Гідденс Е. Наслідки модернізації: глобалізація та ризики в сучасному світі. – Київ : Основи, 2001. – 216 с.
8. Рітцер Д. Макдоналдизація суспільства. – Київ : Основи, 2005. – 360 с.
9. Рітцер Д. Глобалізація: основні концепції. – Київ : Основи, 2007. – 368 с.
10. Бауман З. Глобалізація: наслідки для людини. – Київ : Основи, 2002. – 160 с.
11. Хофман Т., Чеботарьова А., Кратохил А., Шмід У. Літературні медіаскейпи в Україні // У: Шмід У., Мишловська О. (ред.). Регіоналізм без регіонів: переосмислення гетерогенності України. – Будапешт : Amsterdam University Press, 2019. – С. 219–246.
12. Robertson R. Glocalization: Time-Space and Homogeneity-Heterogeneity // In: Featherstone M., Lash S., Robertson R. (Eds.). *Global Modernities*. – London : SAGE, 1995. – P. 25–44.
13. Ritzer G. *The Globalization of Nothing 2*. – Thousand Oaks, CA : Pine Forge Press, 2007. – 216 p.
14. Roudometof V. *Glocalization: A Critical Introduction*. – New York : Routledge, 2016. – 196 p.

REFERENCES:

1. Hrytsenko, A. A. (Ed.). (2022). *Ekonomichni superechnosti hlobalizatsii ta lokalizatsii v umovakh hibrydnoi viiny ta pisliavoiennoi rekonstruktsii* [Economic contradictions of globalization and localization under hybrid war and postwar reconstruction]. Kyiv: Institute of Economics and Forecasting of the NAS of Ukraine.
2. Asaturov, S. H., & Martynov, A. V. (2022). Hlobalizatsiia ta h lokalizatsiia v umovakh kryzy svitovoi systemy mizhnarodnoi bezpeky [Globalization and glocalization under the crisis of the global security system]. *Acta De Historia & Politica: Saeculum XXI*, (4), 119–127.
3. Burlai, T. Yu., Hrytsenko, A. A., & Borzenko, O. V. (2023). Suspilni naslidky suchasnoi hibrydnoi viiny: kliuchovi vymiry v konteksti Ukrainy [Social consequences of the modern hybrid war: key dimensions in the context of Ukraine]. *Journal of European Economy*, 22(2), 158–183.
4. Piliayev, I. S. (2024). Transformatsiia protsesiv hlobalizatsii v konteksti naslidkiv povnomashtabnoho vtoruennia Rosii v Ukrainu [Transformation of globalization processes in the context of Russia's full-scale invasion of Ukraine]. *Ekonomika Ukrainy*, 7(728), 3–20.

5. Robertson, R. (2003). *Hlobalizatsiia: Sotsialna teoriia ta hlobalna kultura* [Globalization: Social theory and global culture]. Kyiv: Osnovy.
6. Appadurai, A. (2008). *Suchasnist u velykomu mashtabi: Kulturni vymiry hlobalizatsii* [Modernity at large: Cultural dimensions of globalization]. Kyiv: Nika-Tsentr.
7. Giddens, A. (2001). *Naslidky modernizatsii: Hlobalizatsiia ta ryzyky v suchasnomu sviti* [The consequences of modernity: Globalization and risks in the modern world]. Kyiv: Osnovy.
8. Ritzer, G. (2005). *Makdonaldyzatsiia suspilstva* [The McDonaldization of society]. Kyiv: Osnovy.
9. Ritzer, G. (2007). *Hlobalizatsiia: Osnovni kontseptsii* [Globalization: The essentials]. Kyiv: Osnovy.
10. Bauman, Z. (2002). *Hlobalizatsiia: Naslidky dlia liudyny* [Globalization: The human consequences]. Kyiv: Osnovy.
11. Hofmann, T., Chebotarivova, A., Kratokhvil, A., & Schmid, U. (2019). Literary mediascapes in Ukraine. In U. Schmid & O. Myshlovska (Eds.), *Regionalism without regions: Rethinking Ukraine's heterogeneity* (pp. 219–246). Budapest: Amsterdam University Press.
12. Robertson, R. (1995). Glocalization: Time-space and homogeneity-heterogeneity. In M. Featherstone, S. Lash, & R. Robertson (Eds.), *Global modernities* (pp. 25–44). London: SAGE.
13. Ritzer, G. (2007). *The globalization of nothing 2*. Thousand Oaks, CA: Pine Forge Press.
14. Roudometof, V. (2016). *Glocalization: A critical introduction*. New York: Routledge.